

РЕШЕНИЕ

№ 3137

гр. София, 09.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 19 състав, в публично заседание на 06.04.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Доброслав Руков

при участието на секретаря Станислава Данаилова и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **6737** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявени са обективно съединени иски с правно основание чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ), по реда на чл.203-207 АПК.

Производството е образувано по искова молба на Д. Р. Д., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес [населено място], [улица], вх.А, ет.2, ап.5, срещу Българска народна банка (БНБ), за заплащане на обезщетение за имуществени вреди в размер на 331 947.47 лв., ведно с лихва за забава в размер на 100 000 лв., считано от 17.06.2016 г. до датата на предявяване на иска, ведно със законната лихва от предявяване на иска и сторените по делото разноски.

В исковата молба се поддържа, че ищецът имал открити банкови сметки в евро в [фирма] (К.). На 20.06.2014 г. наредил банков превод на част от сумата от размер на 200 000 евро по друга негова банкова сметка в [фирма]. Изготвено било платежно нареждане с уникален номер 32/25 00108150 от 20.06.2014 г., в 09:29:30 часа, документ за валутен превод и бордеро. Съобрани били съответните банкови такси. Б. служителка приела платежното нареждане и го уведомила, че на 23.06.2014 г. сумата ще бъде на неговоразположение. Действията му били съобразени с Общите условия на К. за предоставяне на платежни услуги и откриване, обслужване и закриване на банкови сметки, били извършени при работеща банка. Платежното нареждане влязло в система с окончателност на сетълмена и за банката било възникнало задължение да изпълни паричния превод.

На следващо място се сочи в исковата молба, че с Решение № 73/20.06.2014г. на Управителния съвет /УС/ на БНБ, на основание чл.115, ал.1, т.2 и 3, чл.116, ал.1, ал.2, т.2, 3, 6 и 7, във връзка с чл.103, ал.2, т.24 от Закона за кредитните институции /ЗКИ, отм./, К. е била поставена под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца. Със същото решение са назначени квестори, спряно е от БНБ изпълнението на всички задължения на К., ограничена е дейността ѝ, членовете на управителния и надзорния ѝ съвет са отстранени от длъжност, и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите, са лишени от право на глас.

Ищецът поддържа, че към момента на поставяне на К. под специален надзор нареденият от него кредитен валутен превод вече е излъчен чрез S. и се обработва в TARGET2-BNB. В изпълнение на решението на БНБ назначените квестори на К. спрели платформата за обмен S. и анулирали всички издадени преводни нареждания със започната, но недовършена обработка. Счита, че тези действия представляват неправомерна намеса в платежната система, извършена в нарушение на правото на Европейския съюз (ЕС) – принцип за окончателност на сетълмена в Директива 2014/59/ЕС и Директива 98/26/ЕО.

Ищецът излага подробни съображения за нарушения на разпоредби на националното право, които изискват изпълнение на приети платежни нареждания преди обявяване на мярката за поставяне под специален надзор в Търговския регистър (ТР) – чл.60-66 от Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС), чл.116, ал.2 и чл.119, ал.3 от ЗКИ, Правила за работа на системен компонент TARGET2-BNB, Правила на системата R., Наредба № 3/16.07.2009 г. на БНБ. Соци, че Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ е вписано в Търговския регистър на 23.06.2014 г., в 17:39 часа.

Ищецът счита, че анулирането на платежното му нареждане го превърнало в принудителен вложител на парични средства в банка против неговата воля и в нарушение на правото на ЕС и на националното право. Счита, че квесторите на К. са били длъжни да изпълнят Мерките за обработка при извънредни ситуации на TARGET2-BNB като поискат от Националното бюро за услуги инициране на плащане по S. чрез БНБ от името на К.. Намира анулирането на платежното нареждане за неправилно и в противоречие с чл.119, ал.3, т.1 от ЗКИ, тъй като то било прието преди поставяне на К. под специален надзор. Соци, че с действията по пълно ограничаване на дейността на К. БНБ е нарушила принципа за свободно движение на капитали по чл.63-65 от ДФЕС, Директива 98/26/ЕО, Директива 2001/24/ЕО и Директива 2014/59/ЕС.

Тъй като в производството по несъстоятелност на К. му била заплатена сума в размер на 42 294.90 лв. за него оставала имуществена вреда в размер на 331 947.47 лв. поради принудителното придобиване на качеството на вложител в К.. Счита, че отговорността на държавата, чрез БНБ, за тази сума следва да бъде ангажирана по реда на извъндоговорната отговорност по чл.4, пар.3 от ДЕС.

С молба от 17.11.2021 г., уважена в о.с.з. на 17.01.2022 г., ищецът е направил частично оттегляне на иска, който да се счита предявен за главница в размер на 280 422.69 лв. и мораторна лихва в размер на 85 374.23 лв.

Подробни съображения излага в писмени бележки от 15.04.2022 г., чрез адв. Л. Д. от САК.

Ответникът Българска народна банка е депозирал писмен отговор на исковата молба от 05.07.2021 г., чрез адв. М. Д. и адв. Т. Д.. Излага съображения за недопустимост на

иска поради липса на правоотношения между БНБ и квесторите на К. и поради невъзможност за ангажиране на отговорността на БНБ като ответник по иск с правно основание чл.2в, ал.1 ЗОДОВ, вкл. по аргумент от чл.79, ал.8 ЗКИ. Излага подробни съображения, защо БНБ не следва да носи отговорност за дейността и действията на квесторите на [фирма] /н./ и относно липсата на елементите от фактическия състав на отговорността на държавата по чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 ЗОДОВ.

Твърди, че нареденият от ищеца на 20.06.2014 г., в 09:29:30 часа, валутен превод не съставлява превод с окончателност на сетълмена по смисъла на чл.3 от Директива 98/26/ЕО, който да е задължителен за изпълнение. Сочи, че процесният превод въобще не е въвеждан в системата TARGET2 от К. като участник в платежната система, респ. не е налице твърдяното условие за неотменимост на нареждането по смисъла на чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО и чл.22, т.1 от Правилата за работа на системата TARGET2. Счита, че неизпълнението на платежното нареждане се дължи единствено на неплатежоспособността на К., която поради липса на ликвидност е преустановила банкови операции.

Ответникът поддържа, че платежно нареждане и нареждане за превод са две отделни легални понятия, които се съдържат в действалия към процесния момент ЗПУПС (отм. към настоящия момент, в сила от 01.11.2009 г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2012г.). Евровото платежно нареждане представлявало разпореждане от ищеца до търговската банка [фирма] /в несъст./ за извършването на платежна операция, което касае единствено отношения между ищеца и [фирма] /в несъст./. БНБ не била наясно за подаването на това валутно платежно нареждане, нито за нея възниквали каквито и да било задължения. За да възникне задължение за БНБ като агент по сетълмента, следвало участникът в платежната система (търговската банка) да въведе съответното нареждане за превод, за да може БНБ да го види и да го изпълни, което действие в случая не било извършено от страна на [фирма] /в несъст./.

Ответникът поддържа, че платежното нареждане е следвало да бъде излъчено преди търговската банка да бъде поставена под специален надзор - в случая в 12:30 часа на 20.06.2014г. с влязъл в сила административен акт, който е подлежал на предварително изпълнение по силата на закона /Решение № 73/20.06.2014 на УС на БНБ/. Позовава се на правилото на общностната разпоредба на чл. 3 от Директива 98/26/ЕО, транспонирана в чл. 78д, ал. 1 и ал. 2 ЗПУПС (отм.) - нарежданията за превод пораждат правно действие и имат задължителна сила само при условие, че са въведени в системата преди момента на налагане на оздравителни мерки или откриване на процедура по несъстоятелност, докато в случая [фирма] /в несъст./ изобщо не е въвела евровото платежно нареждане за превод.

Ответникът оспорва размера на претендираните вреди предвид наличието на гарантиран размер на влога му от 196 000 лв., както и суми, изплатени в производството по несъстоятелност на К. от 42 284.90 лв., 32 411.17 лв. и 19 113.61 лв. Ответникът БНБ претендира за отхвърляне на иска и присъждане на разноски. Подробни съображения излага в писмени бележки от 18.04.2022 г.

Представителят на Софийски градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на иска.

Административен съд София град, като съобрази доводите и исканията на страните, намира следното от фактическа страна:

Не е спорно, че ищецът е имал сключен договор за преференциален безсрочен депозит

с номера № 28462 от 19.03.2008 г. в евро и рамков договор за платежни услуги за потребители физически лица от 04.10.2010 г. с [фирма], въз основа на които у е открита банкова сметка в евро.

С писмо вх.№ БНБ-77699 от 20 юни 2014 г., получено в деловодството на БНБ в 10:51 часа, изпълнителните директори на К. уведомили БНБ, че банката изпитва известни проблеми с ликвидността, които водели до затруднения в посрещане изпълнението на паричните ѝ задължения към вложителите. Искането е мотивирано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите, които желаели да получат в брой или чрез превод паричните средства по техните сметки. Предвид обема на наредените плащания в предходните дни и наредените, но неизпълнени плащания към 20.06.2014 г., представителите на К. направили обосновано предположение, че наличните средства на банката ще се окажат недостатъчни за изпълнение на задълженията ѝ. С цел оздравяване на банката е поискано поставянето ѝ под специален надзор на основание чл.115, ал.2, т.2 ЗКИ. С последващо писмо от същата дата, получено в БНБ в 12:06 часа, К. уведомила БНБ, че е преустановила разплащанията и всички банкови операции, считано към 11:45 часа на 20.06.2014 г.

На 20 юни 2014г. 09.29 ч., ищецът Д. Д. направил нареждане с референтен номер 32/25/00108150 към [фирма], ФЦ С. – център, О. У. за излъчване на валутен превод в размер на 200 000.00 евро към лична сметка в Първа инвестиционна банка АД. От информационната банкова система CSoft – В.++, са издадени три банкови бордера:

- Бордеро № 818571/20.06.2014г., 09:29:30 за дебитиране на клиентска сметка със сума в размер на 200 000.00 Е. при вальор на изпълнение 23.06.2014 г. и споделени SHA разходи по валутния превод. В бордеро № 818571/20.06.2014 г. се дебитира вътрешна сметка 1832 978 156938 01 1 9, банкова сметка BG91 KORP 9220 4415 6938 01 и се кредитира вътрешна сметка 4312 978 00001 25 9 със сума във валута 200 000,00 евро и левова равностойност 391 166,00 лева;

- Бордеро № 818572/20.06.2014г., 09:29:30 за дебитиране на клиентска сметка със сума в размер на 200.00 Е. с основание „събрана такса „Издаден валутен превод“ към превод с референция 32/25/00108150“. В бордеро № 818572/20.06.2014г. се дебитира вътрешна сметка 1832 978 156938 01 1 9, банкова сметка BG91 KORP 9220 4415 6938 01 и се кредитира вътрешна сметка 7292 978 0004 25 7;

- Бордеро № 818573/20.06.2014г., 09:29:30 за дебитиране на клиентска сметка със сума в размер на 6.00 Е. с основание „събрана такса „такса S.“ към превод с референция 32/25/00108150“. В бордеро № 818573/20.06.2014г. се дебитира вътрешна сметка 1832 978 156938 01 1 9, банкова сметка BG91 KORP 9220 4415 6938 01 и се кредитира вътрешна сметка 7030 002 25 0.

С Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ, на основание чл. 115, ал. 1, т. 2 и 3, чл. 116, ал. 1, ал. 2, т. 2, 3, 6 и 7, във връзка с чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ, К. била поставена под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца. Със същото решение са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на К., ограничена е дейността ѝ, членовете на управителния и надзорния ѝ съвет са отстранени от длъжност, и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите, са лишени от право на глас.

Със Заповед № К-21/3-1220 от 25.06.2014 г., издадена на основание Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ, синдиките на К. са наредили да се анулират всички издадени валутни преводни нареждания на клиенти със започната и неуспешно довършена обработка през валутния модул. Посочено е, че валутните преводи на

опашка „Вальор“, но с неизлъчени С. съобщения, следва да бъдат анулирани с ръчни счетоводни операции и канцелирани. Наредено е да бъдат анулирани преводите през Б. 7 на опашка „Вальор“.

С Решение № 138/06.11.2014 г. на основание чл. 36, ал. 2, т. 2, чл. 103, ал. 1, т. 1, чл. 103, ал. 2, т. 25 и чл. 151, ал. 1, пр.1 от ЗКИ и чл. 16, т. 15 от ЗБНБ, БНБ отнела лиценза на К., издаден с Решение на УС на БНБ № 24/21.01.1994 г. Съгласно т. 2 и т. 3 от това решение, на основание чл. 9, ал. 1 и, ал. 6 от Закона за банковата несъстоятелност, следвало да бъдат предприети действия за подаване на искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност, както и да бъде уведомен ФГВБ.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд /СГС/ по т.д. № 7549/2014 г., е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014 г. В тази част решението е обжалвано от БНБ и е протестирано от Софийска градска прокуратура, по съображения, че началната дата на неплатежоспособността е 30.09.2014 г. - към който момент въз основа на докладите и финансовите отчети е установено, че собственият капитал на К. е отрицателна величина.

С Решение № 1443/03.07.2015 г. по т.д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Съгласно чл.1, ал.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и за вредите, причинени от действието на отменени като незаконосъобразни или обявени за нищожни подзаконовни нормативни актове. Новоприетата разпоредба на чл.2в от ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.) урежда ред за разглеждане на искове срещу държавата за вреди от нарушения на правото на Европейския съюз (ЕС). Съгласно чл.2в, ал.1, т.1 ЗОДОВ административните съдилища притежават компетентност да решават спорове, при които се твърди, че вредите са причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз.

Извъндоговорната отговорност за нарушения на правото на ЕС е уредена в чл.340, пар.2 от ДФЕС - в случай на извъндоговорна отговорност, Съюзът в съответствие с основните принципи на правото, които са общи за държавите-членки, е длъжен да поправи вредите, причинени от неговите институции или служители, при изпълнението на техните задължения. Доколкото други първични актове на правото на ЕС (ПЕС) не уреждат обезщетяването на вредите, причинени от държавата за нарушения на ПЕС, тази възможност се извежда от практиката на Съда на европейския съюз (СЕС, Съдът).

Тези принципи са потвърдени в Решение на СЕС от 4 октомври 2018 година по дело С-571/16 Н. К. срещу БНБ - съгласно постоянната съдебна практика на СЕС принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от

държавата, е присъщ на системата на договорите, на които се основава Съюзът (решение от 26 януари 2010 г., Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, т. 29 и цитираната съдебна практика). Освен това, що се отнася до условията за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, Съдът многократно е приемал, че увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда (решение от 28 юли 2016 г., Tomбълъовб, C-168/15, EU:C:2016:602, т. 22 и цитираната съдебна практика).

Според решението К., що се отнася до условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда такова нарушение предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са по-конкретно степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишленият характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институцията на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (вж. в този смисъл е цитирано и решение от 5 март 1996 г., V. du ркcheur и Factortame, C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 56).

Разпоредбата на чл.79, ал.1 от Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС от 2009 г., отменен, но в сила за процесния период) определя платежната система като система за прехвърляне на средства, която функционира въз основа на формални и стандартизирани процедури и общи правила за обработка, клиринг и/или сетълмент на платежни операции. Сетълментът в платежна система е *прехвърляне* на парични средства *по сметки за сетълмент* с цел изпълнение на нареждания за превод между участници в платежната система. Сметка за сетълмент е сметка *при агент по сетълмента*, използвана за съхраняване на парични средства и за разплащане по сделки между участници в системата (чл.82, ал.1-2 с.з.). Агент по сетълмента може да бъде само централна банка или банка по смисъла на чл. 2, ал. 5 от Закона за кредитните институции. (чл.82, ал.3 с.з.). За платежни системи с окончателност на сетълмента, когато българското законодателство урежда споразумението за системата, *агент по сетълмента е БНБ* (чл.82, ал.4 с.з.).

Съдът приема за относими и следните легални дефиниции съгласна пар.1 от ДР на ЗПУПС (от 2009 г.):

1. "Вальор" е референтна **дата**, използвана от доставчик на платежни услуги за изчисляване на лихвите по средствата, с които е задължена или заверена

платежната сметкат.

12. "Нареждане за превод" е всяко нареждане на участник в система с окончателност на сетълмента (вкл. банка/кредитна институция по смисъла на чл.78в, ал.1, т.5 с.з. – бележка на съда) да предостави на разположение на получателя парична сума чрез записване по сметките на *кредитна институция*, централна банка, централен съконтрагент или агент по сетълмента или всяко друго нареждане, водещо до поемане или изпълнение на задължение за плащане съгласно правилата на системата, както и нареждане на участник да прехвърли правото на собственост или лихвата върху ценна книга или ценни книжа чрез записване в регистър или по друг начин. В идентичен смисъл е определението по чл.2, б."и" от Директива 98/26/ЕО.

Т.15 15. "Нетиране" е преобразуване на всички вземания и задължения, произтичащи от нареждания за превод, които участник или участници издават или получават от един или повече други участници, така че само едно нетно вземане може да се иска или едно нетно задължение се дължи. В идентичен смисъл е определението по чл.2, б."к" от Директива 98/26/ЕО.

Т.17 "Платежна операция" е действие, предприето от платеща или от получателя по внасяне, прехвърляне или теглене на средства независимо от основното правоотношение между платеща и получателя.

Т.18. "Платежна сметка" е сметка, водена на името на един или повече ползватели на платежни услуги, използвана за изпълнението на платежни операции.

Т.19. "Платежно нареждане" е всяко *нареждане от платеща* или получателя към доставчика на платежни услуги, с което се разпорежда изпълнението на платежна операция.

Т.20. "Платец" е физическо или юридическо лице, което е титуляр на платежна сметка и разпорежда изпълнението на платежно нареждане по тази сметка, а когато липсва платежна сметка - физическо или юридическо лице, което дава платежно нареждане.

Т.21. "Ползвател на платежни услуги" е физическо или юридическо лице, което се ползва от платежна услуга в качеството си на платец или на получател, или и в двете си качества.

С Глава Пета „а“ „Окончателност на сетълмента в платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа“ (Нова - дв, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30.06.2011 г.) от ЗПУПС от 2009 г. е транспонирана Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа, изменена с Директива 2009/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 г. (Директива 98/26/ЕО). Системата съдържа общи правила и стандартизирани процедури за клиринг за изпълнение на нареждания за преводи между участниците, посочени в чл.78в, ал.1 от ЗПУПС. Системата с окончателност на сетълмента се обслужва от системен оператор. Агент по сетълмента е лице, предоставящо на институциите и/или на централния съконтрагент, участващи в системата, **сметки за сетълмент**, чрез които се уреждат нарежданията за превод в тази система. Сметка за сетълмент по смисъла на тази глава е сметка при

централна банка, агент по сетълмента или централен съконтрагент, използвана за съхраняване на парични средства или ценни книжа и за сетълмент по сделки между участници в системата. Съгласно легалното определение по чл.2, б.“л“ от Директива 98/26/ЕО „сметка за сетълмент“ означава сметка в централна банка, посредник в сетълмента или основен контрагент, използвана за съхраняване на парични средства и ценни книжа и за разплащане по сделки между участници в системата.

Според чл.78г, ал.1 от ЗПУПС (от 2009 г.) оздравителни мерки или прекратителни процедури спрямо участник в система с окончателност на сетълмента са предприетите спрямо банка мерки или процедури по чл. 133 от Закона за кредитните институции, както и всяка друга предвидена в законодателството мярка, прилагана от административен орган или от съда спрямо участник в система и включваща спиране или налагане на ограничения върху неговите сделки или плащания. **Момент на налагане** на оздравителните мерки или за откриване на прекратителната процедура е моментът, когато съответният съд или административен орган вземе **решение** за налагане на мерките или за откриване на процедурата (чл.78г, ал.2 с.з.). Налагането на оздравителни мерки или откриването на прекратителна процедура нямат обратно действие по отношение на правата и задълженията на участниците и не могат да доведат до преизчисляване на вземания и задължения на участниците, произтичащи от или свързани с тяхното участие в система с окончателност на сетълмента **преди момента на налагането на мерките** или откриването на процедурата по ал. 2 (чл.78г, ал.4 с.з.).

Съгласно чл.78д, ал.1-3 с.з. нарежданията за превод и нетирането пораждат правно действие и имат задължителна сила за трети лица, *дори и в случай* на оздравителни мерки или прекратителни процедури спрямо участник в система с окончателност на сетълмента, при условие че *нарежданията за превод са въведени в системата преди момента на налагане* на оздравителни мерки или откриване на прекратителна процедура по чл. 78г, ал. 2. Когато нарежданията за превод са въведени в система с окончателност на сетълмента *след момента на налагане на оздравителните мерки* или откриването на прекратителната процедура и се изпълняват в рамките на работния ден, те пораждат правно действие и имат задължителна сила за трети лица само ако системният оператор може да докаже, че към момента, в който нарежданията за превод са станали **неотменими**, не е знаел и не е бил длъжен да знае за откриването на тази процедура. Моментът на въвеждане на нареждането за превод в система с окончателност на сетълмента *се определя от правилата на системата*.

Посочените национални правила възпроизвеждат буквално общностната правна уредба на Директива 98/26/ЕО. Съгласно чл.3, пар.1 от Директивата нарежданията за превод и нетирането произвеждат правно действие дори в случай на процедура по несъстоятелност спрямо участник и са задължителни за трети страни, при условие че *нарежданията за превод са влезли в система преди момента на откриване на процедура по несъстоятелност* съгласно дефиницията на член 6, параграф 1. Съгласно чл.6, пар.1 за целите на настоящата директива моментът на откриването на процедура по несъстоятелност е моментът, когато съответният съдебен или

административен орган произнесе своето решение. Процедурите по несъстоятелност нямат обратно действие върху правата и задълженията на участниците, произтичащи от или във връзка с тяхното участие в системата *преди момента на откриване на такава процедура*, както е определено в член 6, параграф 1 (чл.7).

Относно приложението на цитираните правила за окончателност на сетълмента в платежните системи съдът кредитира изцяло приети по делото основна и допълнителна съдебно-счетоводни експертизи, като компетентно изготвени, неоспорени от страните и съответстващи на писмените доказателства по делото.

Установява се от приета по делото основна съдебно-счетоводна експертиза (ССЕ), че върху платежно нареждане с референтен номер 32/25/00108150 няма поставена отметка „преводът да бъде експресен“, от което следва, че преводът е със стандартен двудневен вальор (дата) на изпълнение – **23 юни 2014г.** Сроковете за вътрешна обработка на валутни платежни нареждания са съобразени с международните правила и обичаи разписани в съответните издания на М. /Международна търговска камара, П./, Закон за платежните услуги и платежните системи, както и стандартната международна банкова практика. Преводите в евро, постъпили за изпълнение до 16.30 ч., се извършват с Т. вальор /следващ работен ден/ от датата на приемане на валутното нареждане. В конкретния случай, валутният превод с референция 32/25/00108150 е инициран на 20 юни 2014г. – петък, следователно вальорът на изпълнение е следващия работен ден - **23 юни 2014г. – понеделник.**

Всяко валутно платежно нареждане преминава през различни етапи на обработка, част от които са вътрешно банкови в рамките на [фирма] и други които са извън финансовата институция. Вътрешно банковите действия по обработка на валутното платежно нареждане се извършват съгласно „Инструкция за осъществяване на валутни разплащания“ /приета от Управителния съвет на [фирма] с протокол от 20.10.2000г. и одобрена от Надзорния съвет с протокол № 19 от 23.10.2000г. и с последно изменение и допълнение прието с протокол на УС от 04.03.2014г. и влязло в сила от 17.03.2014г./.

Съгласно инструкцията всеки валутен паричен превод, в т.ч. превод с референция 32/25/00108150, преминава през седем основни вътрешни етапи на обработка, подробно описани в основната експертиза. Последният вътрешен етап е проверка от служител от дирекция „Търговско финансиране и международни разплащания“, който обработва валутния превод като прави проверка на въведените данни в системата и сканираното валутно платежно нареждане и извършва обработка на превода в съответствие със S. стандартите и изискванията на платежната система TARGET2. След обработка от служителя от дирекция „Търговско финансиране и международни разплащания“, **преводът автоматично се насочва към системата на S.** и към последващи автоматични обработки в системата до окончателно вътрешно приключване.

Според експертизата, тъй като вальорът на изпълнение на процесния валутен превод за парична сума в размер на 200 000.00 Е. с референция 32/25/00108150“ /бордеро № 818571/20.06.2014г./ е определен на 23 юни

2014г., той изобщо не е „излязъл“ от вътрешната счетоводно банкова система ПП СиСофт на [фирма]. Този извод се потвърждава и от допълнителната ССЕ, според която за процесния превод не е генерирано **S.** съобщение. Според писмо на БНБ изх.№БНБ-17356/08.02.2022 г. процесното платежно нареждане не е постъпвало в TARGET2 – BNB и от К. не е изпращана заявка към БНБ за обработката му. Според писмото на БНБ генерирането на S. съобщение предхожда обработката на превода в TARGET2 – BNB. Това обстоятелство се установява и от основната експертиза по делото, според която генерирането на S. съобщение се извършва при обработката на нареждането на последния етап от неговата вътрешна обработка от служител на дирекция „Търговско финансиране и международни разплащания“. В писмото на БНБ е посочено, че липсват данни процесният превод да е нареден като експресен, поради което вальорът (датата) на изпълнение/плащане е 23.06.2014 г., когато К. вече е поставена под специален надзор.

Според основната ССЕ при изпълнение на валутен превод за парична сума в размер на 200 000.00 Е. с референция 32/25/00108150“ /бордеро № 818571/20.06.2014г./, платежната система за изпълнение е системно дефинирана на TARGET2 - BNB. Валутни преводи на парични суми над 50 000.00 евро се изпълняват, чрез сетълмент компонент TARGET2 – BNB, която използва услугите на S. система. „За подаване на платежни нареждания и обмен на платежни съобщения в платежния модул се използва услугата SWIFTNet FIN Y – сору“. /т. 2, Допълнение 1 от Правила за работа на системния компонент TARGET2 – BNB/.

Платежната система TARGET2 представлява форма за трансфер на паричен ресурс между участниците в системата чрез брутен сетълмент в реално време, т.е. чрез сметки в централната банка се дебитираща сметката на дадена търговска банка извършила нареждане за превод към системата с пряк адресат друга търговска банка, чиято сметка се кредитира със сумата по нареждането за превод.

Всяка банка извършва операции, чрез подаване на стандартизирани S. съобщения в системния компонент TARGET2 – BNB. Подаването и приемането на S. съобщения се извършва чрез защитена IP мрежа на S., като идентификацията се осъществява чрез S. BIC код. Обмяната на платежни съобщения в платежния модул на TARGET2 е чрез услугата на SWIFTNet FIN Y – сору в специална затворена потребителска група, като платежните нареждания и съобщения се адресират директно до получаващия участник в TARGET2, чрез въвеждане на неговия BIC код.

В чл. 22 от Правила за работа на системния компонент TARGET2 – BNB е определено, че платежни нареждания могат да бъдат отменени докато не бъдат въведени в TARGET2 – BNB. Нареждания, включени в платежния алгоритъм, не могат да бъдат отменени през периода на действие на алгоритъма. В случая, този алгоритъм не е задействан, тъй като платежно нареждане изобщо не е подавано от К. и не е въведено в TARGET2 – BNB.

Съгласно предоставено писмо по делото с изх. № БНБ – 69749/30 юни 2021г., Българска народна банка в качеството си на оператор на платежната система TARGET 2, декларира, че след извършена проверка по сметката за сетълмент

на [фирма] и Т. автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време в евро TARGET2:

„В периода 20 -23 юни 2014г., клиентски превод в размер на 200 000 /двеста хиляди/ евро от [фирма] с наредител Д. Р. Д. не е постъпил за обработка в системата TARGET2.

След поставянето на [фирма] под специален надзор с Решение № 73 от 20.06.2014г. на УС на БНБ на 20.06.2014г., в системата TARGET2 не е извършван сетълмент на изходящи плащания на клиенти на [фирма]“.

В обобщение на данните от ССЕ, както и на тези предоставени от К. и БНБ, съдът приема, че процесният превод не е изпратен от К. и не е постъпвал към сетълмент системата TARGET2 – BNB на 20.06.2014 г., тъй като вальорът му на изпълнение е 23.06.2014 г.

От представени от ответника Правила за работа на системния компонент TARGET2 – BNB се установява, че TARGET2 предоставя брутен сетълмент в реално време за плащания в евро със сетълмент в пари в централната банка. TARGET2 е създадена и функционира върху единна съвместна платформа (ЕСП) – инфраструктура с обща техническа платформа, осигурена от националните централни банки на държавите-членки. БНБ, като централна банка, оперира TARGET2–BNB, администрира Национално бюро за услуги на TARGET2, отговаря за бизнес отношенията с участниците в компонента и за координация с Европейската централна банка (ЕЦБ) и с участващите централни банки на държавите членки. Включените в системата банки имат достъп до модула за плащане и сами генерират заявки. TARGET2 е съвкупността от всички системни компоненти на TARGET2 на централните банки (т.1.76 от Правилата). TARGET2–BNB е системния компонент на TARGET2 на БНБ.

Според чл.1, т.1.52 от Правилата „**сметка в платежния модул**“ е сметка на участник в TARGET2 в платежния модул при ЦБ, която е необходима на този участник: да подава платежни нареждания или да получава плащания чрез TARGET2 и да извършва сетълмент на такива плащания при тази ЦБ. Участник в TARGET2 е всеки участник във всеки системен компонент на TARGET2 (т.1.60). Директен участник е лице, което има поне една сметка в платежния модул при БНБ (т.1.61). Участниците в TARGET2–BNB са уредени в чл.4-6 от Правилата и сред тях не попадат физическите лица – вложители в кредитни институции, респ. платци по нареждания за превод. Съобразно критериите за достъп по чл.4 от Правилата и определенията за директен и индиректен участник в TARGET2–BNB следва извод, че за целите на настоящия съдебен процес такъв участник е К. като кредитна институция.

БНБ открива и води поне една сметка в платежния модул за всеки участник - чл.12.1 от Правилата от Дял IV – Управление на сметки в платежния модул и обработка на платежни нареждания. Освен за сетълмента на платежни нареждания в платежния модул, сметката в платежния модул може да се използва за сетълмент на платежни нареждания към и от вътрешна сметка, съгласно правила, определени от БНБ (л.12.4). Видовете платежни нареждания от участник са посочени в чл.13 от Правилата, а редът за тяхното приемане – в чл.14. Според чл.14.1 *платежни нареждания, подадени от участник, се считат за приети от БНБ при определени условия.* По силата

на чл.22.1 от Правилата: по смисъла на чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО платежните нареждания се считат за въведени в TARGET2–BNB *в момента на дебитиране на сметката на съответния участник в платежния модул.*

В случая, от основната и допълнителна ССЕ безспорно се установява, че К., като участник в TARGET2–BNB, изобщо не е подавал платежно нареждане към системата. Казано по друг начин, процесното валутно платежно нареждане на Д. Д. е останало да вътрешна обработка в системата на К., но не е подавано от този участник към системата за брутен сетълмент в реално време TARGET2–BNB. Ето защо в процесния случай, изобщо не съществува платежно нареждане от участник в TARGET2–BNB по смисъла на чл.13 от Правилата, нито такова е приемано за изпълнение от TARGET2, респективно не може да се говори за въвеждане на платежно нареждане в тази система по смисъла на чл.22 от правилата, респ. за неговата неотменимост.

Очевидно, използваният в Правилата за работа на системния компонент TARGET2–BNB термин „платежно нареждане“ има съдържание, различно от вложеното в пар.1, т.19 от ДР на ЗПУПС. Това е така, тъй като участникът в TARGET2–BNB не може да бъде ползвател на платежни услуги и платец по смисъла на пар.1, т.20 от ДР на ЗПУПС, т.е. физическо или юридическо лице, което е титуляр на платежна сметка и разпорежда изпълнението на платежно нареждане. В цитираните правила нормите относно платежните нареждания съответстват на определението по пар.1, т. 12 от ДР на ЗПУПС, още повече, че това легално определение е прието с измененията на закона от ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30.06.2011 г., когато е приета релевантната уредба на Глава Пета „А“ Окончателност на сетълмента в платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа (нова - дв, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30.06.2011 г.). **„Нареждане за превод“ е всяко нареждане на участник в система с окончателност на сетълмента** да предостави на разположение на получателя парична сума чрез записване по сметките на кредитна институция, централна банка, централен съконтрагент или агент по сетълмента или всяко друго нареждане, водещо до поемане или изпълнение на задължение за плащане съгласно правилата на системата, както и нареждане на участник да прехвърли правото на собственост или лихвата върху ценна книга или ценни книжа чрез записване в регистър или по друг начин.

В обобщение, физическото лице Д. Д. като ползвател на платежни услуги и платец е направил нареждане с референтен номер 32/25/00108150 към [фирма], ФЦ С. – център, О. У.. Във вътрешната банкова система на К. е започнала вътрешна обработка на нареждането, която обаче не е завършила – няма генерирано *S. съобщение*. Поради тази причина К., като участник в системата на брутен сетълмент в реално време TARGET2–BNB изобщо не е подала нареждане към тази система по смисъла на чл.13 от цитираните Правила. Ето защо, такова нареждане не е било прието от системата по смисъла на чл.14.1 от Правилата. *Още по-малко, може да се говори за окончателност и неотменимост на платежно нареждане по смисъла на чл.22, пар.1 от Правилата, във връзка с чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО.* По аргумент от противното от чл.22, пар.2 от Правилата направеното от физическото лице – платец нареждане може да бъде отменено, тъй като не е

въведено в TARGET2-BNB в съответствие с чл.22, пар.1. Единствено К., а не физическото лице Д. Д., се счита за участник в системата TARGET2-BNB, респ. дебитирането на нейната сметка в платежния модул на системата по смисъла на чл.22, пар.1 от Правилата, във връзка с чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО, е заверяване на сметката на К. за сетълмент в TARGET2-BNB. Установи се по делото, че S. съобщение изобщо не е излъчено от К., респ. процесното платежно нареждане не е въведено в системата за брутен сетълмент, поради което за него са неприложими цитираните правила за не отменимост. Идентично е основанието за неприложимост на претендираните от ищеца Мерки за обработка при извънредни ситуации на TARGET2-BNB. По изложените вече съображения извършеното анулиране на процесното платежно нареждане не е в противоречие с националното и съюзно законодателство. След като платежното нареждане изобщо не е въведено в системата TARGET2-BNB, то същото няма действие и задължителна сила за трети лица по смисъла на чл.78д, ал.1-3 от ЗПУПС и чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО - нарежданията за превод и нетирането поражда правно действие и имат задължителна сила за трети лица, *дори и в случай* на оздравителни мерки или прекратителни процедури спрямо участник в система с окончателност на сетълмента, при условие че *нарежданията за превод са въведени в системата преди момента на налагане* на оздравителни мерки или откриване на прекратителна процедура по чл. 78г, ал. 2.

Аргументите на ищеца, че Решение № 73 на Управителния съвет на Българска народна банка /протокол № 11 от заседанието на 20 юни 2014 година/ има действие спрямо трети лица след вписването му в Търговския регистър са неоснователни. По силата на чл.151, ал.2 от ЗКИ, административните актове по ал. 1 подлежат на незабавно изпълнение. След като Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ е прието в 12.30 ч. и същото има незабавно действие, то вальорът/датата на изпълнение на процесното платежно нареждане от 23.06.2014 г. несъмнено е *след датата на оздравителната мярка спрямо К.*

Визираното решение е окончателен, влязъл в сила административен акт, чиято законосъобразност не може да бъде проверявана, дори инцидентно, в настоящето съдебно производство. Следва да се отбележи, че националният надзорен орган не се е самосезирал, а е бил уведомен от изпълнителните директори на К. с две уведомителни писма от 20.06.2014 г., получени в деловодството на БНБ в 10:51 часа (за проблеми с ликвидността) и в 12:06 часа за това, че К. е преустановила разплащанията и всички банкови операции, считано към 11:45 часа на 20.06.2014 г. Последвалото поставяне на К. под специален надзор е в съответствие с правомощията на националният надзорен орган по чл. 115, ал. 1, т. 2 и 3, чл. 116, ал. 1, ал. 2, т. 2, 3, 6 и 7, във връзка с чл. 103, ал. 2, т. 24 от ЗКИ.

Ищецът неправилно поддържа, че приемането и счетоводното отразяване от К. на платежните му нареждания е достатъчно същите да бъдат изпълнени. Това не е така по силата на националното и съюзно законодателство и съобразно правилата за работа на платежната система TARGET2-BNB. Изложеното определя като неоснователни твърденията му за нарушение на чл.3, пар.1 от Директива 98/26/ЕО и чл.119, ал.3, т.1 ЗКИ (в сила към

20.06.2014 г.).

Не се доказаха и твърденията на ищеца за незаконосъобразни действия на БНБ във връзка с поставянето на К. под специален надзор, още по-малко, че единствената причина паричният превод да не бъде осъществен е поставянето на [фирма] под специален надзор съгласно Решение № 73 от 20.06.2014 г. на Управителния съвет на БНБ. Както се проследиха събитията от 20.06.2014 г., в тяхното последователно и хронологично развитие във времето, поставянето на кредитната институция под особен надзор е в резултат на нейното обективно състояние, потвърдено включително с влезли в сила съдебни решения, в които за начална дата на неплатежоспособността на К. е определена 20.06.2014 г. Изпълнението на нарежданията за превод се осъществява чрез платежна система, докато по отношение на валутния превод изобщо не е изпълнена заявка от К. към платежната система TARGET2–BNB, т.е. изобщо не е излъчено „нареждане за превод“.

По изложените съображения не се установи един от елементите на отговорността на държавата по чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 от ЗОДОВ за съществено нарушение на правото на ЕС, тъй като не се установи нарушение на съюзни норми, транспонирани коректно и в националното законодателство. Дължимо е отхвърляне на иска.

Неоснователно е искането на ищеца за евентуално осъждане на ответника на основание ЗОДОВ, тъй като претенцията му следва да се квалифицира по реда на чл.2в, ал.1, т.1 ЗОДОВ.

За пълнота и с оглед изричното възражение на ответника, че БНБ не може да бъде надлежен ответник в производство по обезщетяване на вреди по реда на ЗОДОВ, съдът следва да отбележи, че независимо че БНБ не е административен орган по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на АПК, тя е държавен орган, а принципът за отговорност на държавите членки е валиден във всеки случай, когато държава членка наруши правото на ЕС, независимо от това кой е държавният орган, чието действие или бездействие е в основата на неизпълнението на задължението. Логично, Централната банка е орган със самостоятелен бюджет, който е обособен и различен като структура от Държавата, която носи отговорност по чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Процесуалната легитимация на БНБ произтича от норма на националното право, а именно от чл.205, ал.1 АПК - искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите. Това е в съответствие с принципа на процесуална автономия на държавите-членки и свободата им на преценка да уредят реда за обезщетяване на вредите, причинени при или по повод изпълнение на административна дейност.

Без съмнение БНБ е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите - чл. 2, ал. 6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4, §1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 г., а възложените ѝ в чл. 13 и чл. 36 ЗКИ правомощия да издава и отнема лицензи на банки, са естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При

тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, т.к. разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени - в този смисъл са Определение № 18/07.04.2017 г. по дело № 15/2017 г. на смесен петчленен състав на ВКС и ВАС и Определение № 23 от 19.05.2021 г. по гр. д. № 39/2017 г., 5 чл. с-в на ВКС и ВАС.

При този изход на спора и на основание чл.10, ал.2 ЗОДОВ ответникът е заявил претенция за присъждане на сторените в производството разноски в размер на 12 600 лв. адвокатско възнаграждение и 700 лв. депозит за експертизи. Разпоредбата на чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ (в редакцията съгласно изм. и доп., публ. ДВ, бр. 94 от 29.11.2019 г.) е неприложима в конкретния случай, доколкото съгласно § 6, ал. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ, този закон се прилага за предявени иски молби, подадени след влизането му в сила, а исковата молба е подадена преди това - на 18.06.2019 г. Съгласно приложимата правна уредба на чл.10, ал.2 и ал.3 ЗОДОВ (в относимата редакция) не се предвижда ищецът да дължи на ответника заплащане на разноски и възнаграждение за процесуално представителство, поради което не е налице основание на БНБ да бъде присъдена претендираната сума за адвокатско възнаграждение. В този смисъл следва да се държи сметка за специалния характер на ЗОДОВ и практиката на Европейския съд по правата на човека, че понасянето на несъразмерни разноски от ищеца при претенцията за обезщетение по ЗОДОВ не следва да препятства неговия достъп до съд. На ответника следва да се присъдят единствено сторените разноски за възнаграждение за вещи лица в размер на 700 лв.

Водим от горното **Административен Съд, С.-град, I отделение, 19-ти състав,**

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ исковите с правно основание чл.2в, ал.1, т.1, вр. чл.1, ал.1 от ЗОДОВ, предявени от Д. Р. Д., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес [населено място], [улица], вх.А, ет.2, ап.5, срещу Българска народна банка за заплащане на обезщетение за имуществени вреди в размер на 280 422.69 лв., ведно с мораторна лихва в размер на 85 374.23 лв., считано от 17.06.2016 г. до датата на предявяване на иска, ведно със законната лихва от предявяване на иска.

ОСЪЖДА Д. Р. Д., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес [населено място], [улица], вх.А, ет.2, ап.5, да заплати на Българска народна банка, [населено място], пл. „К. А. I“ № 1, на основание чл.10, ал.2 ЗОДОВ сторените в производството разноски в размер на 700 лв.

Решението може да се обжалва в 14 дневен срок от съобщението до страните за постановяването му с касационна жалба пред ВАС на РБ.